

KRAJSKÝ ÚŘAD JIHOMORAVSKÉHO KRAJE

Odbor životního prostředí
Žerotínovo náměstí 3, 601 82 Brno

Č. j.:	Sp. zn.:	Vyřizuje/linka	Brno
JMK 174477/2017	S – JMK 146416/2017/OŽP/Bla	Jan Bláha/541 651 538	11.12.2017

OPATŘENÍ OBECNÉ POVAHY

Krajský úřad Jihomoravského kraje, odbor životního prostředí, jako věcně i místně příslušný orgán ochrany přírody a krajiny ve smyslu ustanovení § 29 odst. 1) a § 67 odst. 1) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů, podle ustanovení § 171 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“) a ustanovení § 77a odst. 5 písm. h) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOPK“), v souladu s ustanovením § 56 odst. 1 a 2 písm. b) a c) a na základě § 56 odst. 4 ZOPK vydává toto opatření obecné povahy:

I.

Povoluje se výjimka ze zákazu škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje silně ohroženého zvláště chráněného živočicha bobra evropského (*Castor fiber*) v zájmu prevence závažných majetkových škod, veřejného zdraví, veřejné bezpečnosti nebo z jiných naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu; zejména v případech, kdy bobří sídla a hráze ohrožují bezpečnost a stabilitu staveb infrastruktury, znemožňují plynulý odtok vody nebo významně omezují hospodářské využití okolních pozemků tak, že je nelze využívat v souladu s druhem pozemku a jeho způsobem využití. Na základě výjimky povolené tímto opatřením lze škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje bobra evropského jeho rušením a poškozováním či ničením jím užívaných sídel (§ 50 odst. 1 a 2 ZOPK), konkrétně

- a) likvidací bobřích sídel (nor, hradů a polohradů);
- b) odstraňováním nebo zprůtočňováním bobřích hrází;
- c) vypouštěním rybníků a umělých vodních nádrží, které jsou součástí jeho biotopu, v souladu se schváleným manipulačním řádem.

II.

Výjimka se povoluje

- a) správcům vodních toků¹;
- b) vlastníkům nebo správcům vodních děl² a staveb veřejné infrastruktury uvedených v čl. III.;
- c) vlastníkům nebo správcům ostatních staveb uvedených v čl. V. písm. b)

(dále jen „oprávněné osoby“).

¹ § 48 zákona č. 254/2001 Sb., vodního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

² § 55 zákona č. 254/2001 Sb., vodního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

III.

Výjimku lze uplatňovat na území, na němž Krajský úřad Jihomoravského kraje, odbor životního prostředí, vykonává státní správu v ochraně přírody a krajiny, kromě zvláště chráněných území včetně jejich ochranných pásem a kromě evropsky významných lokalit, ve kterých je bobr evropský předmětem ochrany, a to na

- a) umělých kanálech a vodních tocích mimo úseky toků v přirozeném korytě;³
- b) rybnících a umělých vodních nádrží;
- c) ochranných hrází;
- d) zařízeních zajišťujících u vodních děl uvedených pod písm. b) a c) ochrannou nebo doplňkovou funkci (drenážní systémy, odvodnění, těsnicí prvky apod.);
- e) stavbách veřejné infrastruktury.⁴

IV.

Výjimku lze uplatňovat každoročně

- a) v období od 1. března do 30. dubna a od 15. července do 31. října, pokud jde o činnosti uvedené v čl. I. písm. a);
- b) v období od 1. března do 31. října, pokud jde o činnosti uvedené v čl. I. písm. b);
- c) po celý kalendářní rok, pokud jde o činnosti uvedené v čl. I. písm. c).

V.

V případě bezprostředního ohrožení veřejného zdraví, veřejné bezpečnosti či jiného převažujícího veřejného zájmu nebo v případě bezprostřední hrozby vzniku závažné škody na majetku

- a) neplatí časové omezení podle čl. IV.;
- b) lze výjimku uplatňovat i na stavbách, které nespadají pod vymezení uvedené v čl. III;
- c) lze výjimku uplatňovat i na vodních tocích v přirozeném korytě.

Za bezprostřední hrozbu se pro účely tohoto opatření považuje taková, jejíž následky by zjevně nastaly dříve než za 15 dnů.

VI.

1. Oprávněná osoba, která hodlá provést zásah povolený touto výjimkou, to písemně oznámí nejméně 15 dnů před prvním zásahem v dané lokalitě v kalendářním roce Krajskému úřadu Jihomoravského kraje, odboru životního prostředí. Krajský úřad může s realizací zásahu vyjádřit nesouhlas, bude-li nepřijatelný z důvodu dotčení jiných zájmů ochrany přírody. Povinnost oznámit zásah předem neplatí v případě
 - a) pozdějšího opakování totožných zásahů na stejném místě během téhož kalendářního roku;

³ § 44 odst. 2 zákona č. 254/2001 Sb., vodního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ § 2 odst. 1 písm. k) zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů.

- b) zásahů zahrnujících výhradně činnosti podle čl. I. písm. c);
- c) zásahů provedených podle čl. V., které je třeba oznámit následně do 15 dnů od provedení zásahu.

2. Oznámení podle bodu 1. musí obsahovat

- a) lokalizaci zásahu uvedením parcelního čísla a katastrálního území, součástí lokalizace musí být situační zákres do katastrální mapy;
- b) datum zásahu;
- c) důvod zásahu;
- d) popis prováděných opatření;
- e) fotodokumentaci místa zásahu před provedením zásahu.

VII.

Oprávněná osoba, která během kalendářního roku uplatňovala výjimku povolenou tímto opatřením, zašle Krajskému úřadu Jihomoravského kraje, odboru životního prostředí, písemnou zprávu o zásazích provedených podle čl. I. písm. a) a b) za kalendářní rok, a to do 31. prosince daného roku. Zpráva bude pro každý jednotlivý zásah obsahovat

- a) údaj o jeho lokalizaci uvedením parcelního čísla a katastrálního území, součástí lokalizace musí být situační zákres do katastrální mapy;
- b) termín jeho realizace, u opakovaných zásahů na stejné lokalitě termín první realizace a údaj o tom, kolikrát a kdy byl zásah v témže kalendářním roce opakován;
- c) popis skutečně provedených opatření a vyhodnocení jejich účinnosti.

VIII.

Výjimka povolená tímto opatřením platí ode dne nabytí jeho účinnosti, nejdříve však od 6. ledna 2018, do 31. prosince 2023.

IX.

Pokud byly zásahy definované v čl. I. povoleny dosud platným rozhodnutím Krajského úřadu Jihomoravského kraje vydaným před účinností tohoto opatření, začínají podmínky stanovené tímto opatřením platit prvním dnem po skončení platnosti příslušného rozhodnutí.

Odůvodnění

Na území jižní Moravy v posledních letech pokračuje plošné šíření bobra evropského, který je zvláště chráněným živočichem zařazeným v kategorii silně ohrožených druhů. Bobr osídluje řeky i malé vodní toky, odvodňovací či závlahové kanály, rybníky a vodní nádrže. Tyto vodní plochy se často nacházejí v intenzivně obhospodařované zemědělské krajině, komplexech hospodářsky využívaného lesa nebo v blízkosti lidských sídel či technických zařízení. Na takových lokalitách pak dochází k nejčastějším střetům mezi zájmy vlastníků či uživatelů dotčených nemovitostí a zákonnou ochranou bobra.

Správním praxe posledních let zaznamenala řadu žádostí o náhradu škod způsobených bobrem evropským, které lze rozdělit na škody způsobené přímou konzumací zemědělských plodin, škody způsobené na

trvalých porostech (kácením a poškozováním dřevin) a škody na nesklizených zemědělských plodinách, kdy v důsledku stavby hrází na kanálech nebo menších vodních tocích dochází k podmáčení sousedních pozemků. V posledně jmenovaném případě může docházet i k tomu, že zemědělský pozemek je nevyužitelný, pak má poškozený nárok na náhradu újmy za ztížení zemědělského hospodaření (§ 58 ZOPK).

Vedle toho však přibýlo případů, kdy činností bobra vznikají škody, které podle současně platné legislativy nelze finančně kompenzovat, často jsou to však závažné škody na majetku nebo jde o přímé ohrožení veřejného zdraví, veřejné bezpečnosti či jiného veřejného zájmu. Riziko vzniku těchto škod je spojeno jednak se stavbou bobřích hrází, jednak s budováním nor a polohradů, zejména v hrázích rybníků či umělých vodních nádrží, v březích umělých kanálů, případně též v ochranných hrázích vodních toků. Škody nebo bezpečnostní rizika mohou vznikat rovněž na přilehlých stavbách veřejné infrastruktury (např. čistírny odpadních vod, pozemní komunikace a dráhy, inženýrské sítě).

V souvislosti s výše uvedeným vývojem narostl počet žádostí o výjimku z ochranných podmínek bobra evropského. Za účelem snížení administrativní zátěže dalších potenciálních žadatelů a také s ohledem na to, že individuální správní řízení neumožňovala reagovat dostatečně rychle v případě potřeby okamžitého zásahu, využil Krajský úřad Jihomoravského kraje, odbor životního prostředí (dále jen „krajský úřad“) v roce 2011 pravomoci, kterou mu svěřila novela ZOPK účinná od 1. prosince 2009, a rozhodl se výjimku povolit pro blíže nespecifikovaný okruh osob opatřením obecné povahy. Toto opatření ze dne 16. prosince 2012, č. j. JMK 111674/2011, kterým se vymezenému okruhu osob povolilo odstraňování či zprůtočňování bobřích hrází a likvidace bobřích nor a hradů, nabylo účinnosti dne 5. ledna 2012 a jeho platnost byla omezena na šest let ode dne nabytí účinnosti (tj. do 5. ledna 2018). Praxe povolení výjimky opatřením obecné povahy se osvědčila a krajský úřad hodlá využít tohoto nástroje i do budoucna po skončení platnosti stávajícího opatření. Vydává tedy nové opatření obecné povahy, které by v podstatných rysech mělo navázat na dosavadní režim. Na základě aktuálního vývoje bobří populace v ČR i poznatků a podnětů nashromážděných během doby platnosti předchozího opatření však krajský úřad podmínky nového opatření částečně upravil, přičemž společným jmenovatelem těchto změn je snaha poněkud rozšířit možnosti oprávněných osob při uplatňování výjimky, tj. snížit konfliktnost výskytu předmětného druhu v kraji, a také zjednodušit pravidla pro oznamování zásahů (blíže viz další text odůvodnění). Zvolený režim odpovídá tomu, že území, na němž bude opatření aplikováno, podle Programu péče o bobra evropského⁵ (dále jen „Program péče“) spadá do zóny B, tedy oblasti, v níž je možná trvalá přítomnost bobra, jeho rozmnožování a šíření za současné aplikace opatření k prevenci a minimalizaci bobřích škod.

Návrh tohoto opatření byl projednán s Ministerstvem životního prostředí a Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR (dále jen „AOPK“), jejichž podněty a připomínky byly do výrokové části i odůvodnění návrhu zapracovány. V souladu s ustanovením § 172 odst. 1 správního řádu byl tento návrh projednán také s dotčenými orgány, kterými jsou podle ustanovení § 104 odst. 9 a § 107 odst. 2 vodního zákona vodoprávní úřady (krajský úřad a obecní úřady obcí s rozšířenou působností v jeho správním obvodu). Dotčené orgány neměly z hlediska zájmů chráněných vodním zákonem k návrhu žádné připomínky.

Poté byl návrh opatření v souladu s ustanovením § 172 odst. 1 vyvěšen na úřední desce krajského úřadu od 7. listopadu 2017 do 22. listopadu 2017. Byl také rozeslán všem obcím na území Jihomoravského kraje s výjimkou těch, jejichž celý správní obvod leží uvnitř velkoplošných zvláště chráněných území, ke zveřejnění na úředních deskách obecních úřadů. Každý, jehož práva, povinnosti nebo zájmy mohou být tímto opatřením obecné povahy přímo dotčeny, byl podle § 172 odst. 4 správního řádu oprávněn

⁵ Dostupné z <http://www.zachranneprogramy.cz/bobr-evropsky/>.

u krajského úřadu uplatnit písemné připomínky k návrhu. Žádné připomínky v režimu citovaného ustanovení nebyly ke dni vydání tohoto opatření krajskému úřadu doručeny.

Vlastníci nemovitostí, jejichž práva, povinnosti nebo zájmy související s výkonem vlastnického práva k nemovitostem mohou být tímto opatřením obecné povahy přímo dotčeny, měli možnost podle § 172 odst. 5 správního řádu proti návrhu podat písemné odůvodněné námitky ve lhůtě 30 dnů od jeho zveřejnění. Tato lhůta v daném případě uplynula dne 7. prosince 2017 a krajský úřad během ní neobdržel žádné námitky k návrhu opatření obecné povahy v režimu citovaného ustanovení.

Bobr evropský je zvláště chráněným druhem živočicha zařazeným do kategorie silně ohrožených (příloha č. III vyhlášky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení ZOPK, ve znění pozdějších předpisů) a současně druhem chráněným v zájmu Evropských společenství ve smyslu § 3 odst. 1 písm. p) ZOPK (je uveden v příloze II směrnice o stanovištích⁶ a rovněž v příloze 2 vyhlášky č. 166/2005 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení ZOPK v souvislosti s vytvářením soustavy NATURA 2000, ve znění pozdějších předpisů). Při povolování výjimky podle § 56 ZOPK je tedy třeba naplnit podmínky stanovené v § 56 odst. 1 ZOPK (tedy prokázat existenci jiného veřejného zájmu převažujícího nad zájmem ochrany přírody), ale také v § 56 odst. 2 ZOPK, podle něhož lze výjimku ze zákazů u druhů chráněných v zájmu Evropských společenství povolit jen tehdy, spadá-li převažující veřejný zájem pod taxativní vymezení v citovaném ustanovení (v tomto případě jde o zájmy uvedené v písm. b) a c) citovaného ustanovení), neexistuje-li jiné uspokojivé řešení a pokud povolovaná činnost neovlivní dosažení či udržení příznivého stavu druhu z hlediska ochrany. Všechny tyto aspekty krajský úřad rozebírá dále v odůvodnění.

Prokázání převahy veřejného zájmu, v jehož prospěch je výjimka povolena, a jeho charakteristika

Při prokazování převahy veřejného zájmu nad zákonnou ochranou bobra srovnával krajský úřad škody a rizika způsobené činnostmi bobra s mírou negativního dopadu povolených činností na jeho populaci (příp. jiné zájmy chráněné ZOPK). Přitom byl od počátku veden myšlenkou vytvořit podmínky pro prevenci či odstranění pouze závažných škod. Tyto mohou být zapříčiněny budováním bobřích sídel v hrázích rybníků a umělých vodních nádrží nebo hrází kolem vodních toků, ale také jiných staveb, jejichž funkčnost mohou tato sídla ohrozit, a dále škody způsobené zvýšením hladiny ve vodních tocích a kanálech stavbou bobřích hrází.

Pokud jde o bobří sídla v hrázích vodních děl či v ochranných hrázích vodních toků, riziko spočívá v narušení stability hráze s hrozbou následného protržení. Rozsah hrozící škody může v případě protržení hráze rybníka či umělé vodní nádrže zahrnovat vedle přímých nákladů na sanaci poškozené hráze také škodu na rybí obsádce a škody na nemovitostech pod protrženou hrází. V mezních případech může mít toto poškození charakter veřejného ohrožení, což se týká zejména velkých vodních nádrží, rybníčních soustav nebo ohrázaných vodních toků, kde hráze slouží k převedení extrémních průtoků. Obdobná situace může nastat také tam, kde bobří sídla ovlivňují statiku staveb zejména dopravní infrastruktury (krajský úřad se v praxi setkal např. s bobří norou vyhrabanou v železničním náspu, která mohla způsobit propad kolejí). Také proto je v tomto opatření nově doplněna možnost uplatňování výjimky na stavbách veřejné infrastruktury. Proti takto vymezenému veřejnému zájmu stojí škodlivý zásah do přirozeného vývoje bobra, spočívající v sanaci poškozeného místa, tedy likvidaci bobří nory či polohradu. Likvidací těchto sídel krajský úřad rozumí zásahy, které vedou k obnovení funkčnosti poškozené stavby, zejména zasypání nory, zhutnění nasypané zeminy, vybagrování apod., případně kombinace těchto opatření s dalšími technickými prvky, např. stabilizací tělesa hráze ocelovými štěty, lomovým kamenem nebo vložením pletiva pod povrch terénu.

⁶ Směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.